

BUTLLETÍ del GRUP d'ESTUDIS SITGETANS

Any XXXII

Novembre del 2007

Nº 123

La fàbrica “Compañía Suburenses”, primera manifestació de la revolució industrial a Sitges

David Jou i Andreu

Introducció

La protecció aranzelària que prohibia l'entrada de fils estrangers i en certa manera protegia els teixits de cotó donà lloc, a que, entre els anys 1841 i 1849, s'instal·lessin un bon nombre de fàbriques de filats i teixits a Catalunya¹ on, a mitjans del segle XIX, la indústria cotonera esdevingué la tercera en importància d'aquest gènere, entre les europees. Podrien ser-ne una referència la coneguda fàbrica de teixits de La España Industrial a Barcelona, fundada l'any 1847, les de Josep Ferrer i Companyia i Amigó, Moncunill i Companyia, de Vilanova, i, pel que fa a Sitges, objecte d'aquest treball, la de la Unión Suburenses fundada també l'any 1847. Totes elles mogudes a vapor. Si bé hi ha constància que la fàbrica de filats de la Unión Suburenses va néixer de manera optimista,² en canvi tingué una vida més aviat accidentada motiu pel qual els nostres historiadors, tant mossèn Fèlix Clarà com Joan Llopis i Bofill, n'han passat una mica de llarg.

Constitució de la “Compañía Suburenses”

El mes de març de 1847, un grup de sitgetans, en la seva major part americans, es reuniren a la notaria de Manuel Torrents i de Papiol per a constituir una societat i crear una fàbrica de filats i teixits de cotó al

torrent de la Bassa-rodonà, amb el nom de Compañía Suburenses i un capital de 62.000 duros.

Formaven l'esmentat grup d'accionistes: Salvador Vilanova, Joan Armengol, que al mateix temps representava Magí Romeu, Joan Sariol i Fabrè, Josep Clarà, Josep Vidal, Agustí Amell i Milà, Josep Mestre i Soler, Josep Bertran i Miret, Manuel Puig i Puig, en representació dels germans Rafel i Gaudenci Masó, Lluís Llopis, Ignasi Puig, el doctor Jaume Font, que representava Salvador Masó i Matalí, Salvador Mirabent, Antoni Batlle, Cristòfol Vilanova, Joan Amell i Milà, Gaietà Planas, Marià Carbonell i Mestre, Francesc Cros, Josep Puig en representació de Bonaventura Robert, Agustí Robert, que representava Ramon Mestre, Marià Carbonell i Vilanova, Tecla Pasqual, Tomàs Torralbas, Joan Casanova representat per Francesc Soler, i Salvador Via. Tots ells s'obligaven a lliurar i a fer efectives, “amb tota puntualitat”, les quantitats que deien aportar, en el moment i forma que l'administrador social les exigís.

La societat, que tindria una duració de dotze anys, seria dirigida per un administrador social i una junta inspectora i consultiva formada per tres socis, els quals serien designats segons el nombre de vots, comptant que cada 1.000 duros d'aportació represen-

¹ "Al amparo de la protección arancelaria, desde 1841 a 1849 se montaron varias fábricas en Barcelona y en la región catalana, entre otras Unión Suburenses, de Sitges, con 5.000 husos" (José Mª Freixa, *Anales de Villanueva y Geltrú*, pag.105-106).

² "En tu primera [carta] veo la animación que hay en esa para establecer una fábrica de ylados y tejidos de algodón, lo que me alegraría se efectuase porque es un establecimiento que bien administrado deja producto a los interesados y a la población. En cuanto a la nuestra [fábrica] sigue muy bien, el día 1º próximo empezamos a mudar la maquinaria a la fábrica nueva y montar la nueva que ha llegado y el día 1º de año marchará todo en nuestro vapor [que] ha llegado a ofrecer el 14% a beneficio al socio que quiera deshacerse de la sociedad y nadie ha querido ceder" (Josep Soler i Cassañes, Barcelona, 22.10.1846, al seu germà Daniel, a Sitges)

tava un vot. L'administrador social tindria el càrrec de caixer. Des del mateix moment de la constitució de la societat, i a fi que tot seguit pogués dedicar-se a treballar per al seu objectiu, es nomenaren interinament Gaietà Vidal i Saumell per al càrrec d'administrador social i Salvador Vilanova, Agustí Amell i Joan Armengol per a vocals de la junta, tots els quals, mentre exercissin el seu càrrec, tindrien les facultats atribuïdes en el contracte. Aquests càrrecs cessarien tan bon punt la fàbrica es trobés en condicions de funcionar, i serien substituïts d'acord amb el resultat de les votacions assenyalades més amunt.

El càrrec de vocal seria gratuït i el d'administrador social tindria, durant el temps que durés fins a tenir la fàbrica en situació de funcionar, una retribució mensual que s'acordaria en la junta general de socis. Arribat el moment, l'esmentat administrador i la junta consultiva contractarien un administrador industrial. Així mateix la junta inspectora i consultora, d'acord amb l'administrador, tenia facultat per a ampliar el capital de la societat fins a 100.000 duros, si ho considerava necessari. En el mes de març de cada any, l'administrador social hauria de fer un balanç general de les operacions de la societat i presentar-lo a la junta inspectora, la qual l'hauria de sotmetre a l'aprovació de la junta general convocada amb aquest propòsit.

L'administració es posà immediatament a treballar, perquè el dia 7 d'abril, pocs dies després de la constitució de la societat, Gaietà Vidal en qualitat d'administrador i la junta inspectora formalitzaven l'adquisició a Joan Amell i Milà, per un preu de 4.000 duros de plata de moneda espanyola, d'una peça de terra d'una superfície de 3 jornals i 3 quarts, que l'indava a orient part amb propietat de Francesc Romagosa, comerciant, i part amb el camí o torrent de la Bassa rodona, a migdia part amb l'esmentada propietat de Francesc Romagosa i part amb el carrer de Nostra Senyora del Vinyet, al nord amb el camí del Vinyet i a ponent amb terres d'Antoni Ferret i Batlle i altres de Pelegrí Bori,³ per tal de construir-hi la fàbrica de filats i teixits de cotó.⁴

El mateix mes d'abril, de 1847, Gaietà Vidal sol·licità de l'ajuntament la presència d'una comissió per tal que fixés l'orientació que s'havia de donar a la façana de la fàbrica. L'edificació es començà tot seguit a

càrrec dels mestres d'obres Francesc Cros i Massó i Jaume Sunyé i Soler, el fuster Cristòfol Bori i el manyà Cristòfol Matas.

Primers passos i primers inconvenients

Algun inconvenient degué presentar-se en relació amb la puntualitat de pagament d'algun dels accionistes de les quantitats sol·licitades per l'administració, perquè el mes de juny de 1848 l'administrador Gaietà Vidal va fer a través del notari Manuel Torrents un requeriment a Francesc Cros que fins aquell moment no havia aportat al fons de la societat, com a soci que era de la companyia, els 9è i 10è dividendes, de 100 duros cada un, que li corresponien.⁵

No tenim notícies de les incidències de la construcció, excepte la que ens dona mossèn Fèlix Clara sobre la mort d'un peó anomenat Pelegrí Rius en el transcurs dels treballs.⁶ Però sembla que en el mes de desembre de l'any següent, el 1849, la junta inspectora havia experimentat canvis, atès que Bonaventura Mestre i Garrigó substituïa Agustí Amell i Francesc Soler i Cassanyes a Joan Armengol, si bé continuava Salvador Vilanova. Tots ells, junt amb l'administrador Vidal, convocaren junta general a fi de presentar els comptes de la societat des del començament fins moment de la convocatòria.⁷ Els comptes, dels quals no tenim referències, foren aprovats per unanimitat per tots els accionistes, "obligándose a pasar por lo que resultase de las mismas", circumstància que, a requeriment de l'administrador Gaietà Vidal, fou autenticada pel notari Manuel Torrents i de Papiol, en acta del 19 de març de 1850.

Però malgrat l'aprovació dels comptes, que els accionistes esmentats més amunt havien contribuït amb les quantitats que s'havien compromès i que aquestes foren invertides en la compra del terreny, construcció de l'edifici de la fàbrica, compra de maquinària i altres estris necessaris, i per més que s'havien celebrat diverses juntes o reunions d'accionistes, mai no aconseguiren posar-se d'acord per a aportar els diners necessaris perquè funcionés, possiblement perquè les despeses superaven les quantitats previstes. Davant d'aquesta situació, en una de les esmentades reunions, els accionistes decidiren vendre-ho tot per la quantitat de 35.000 duros

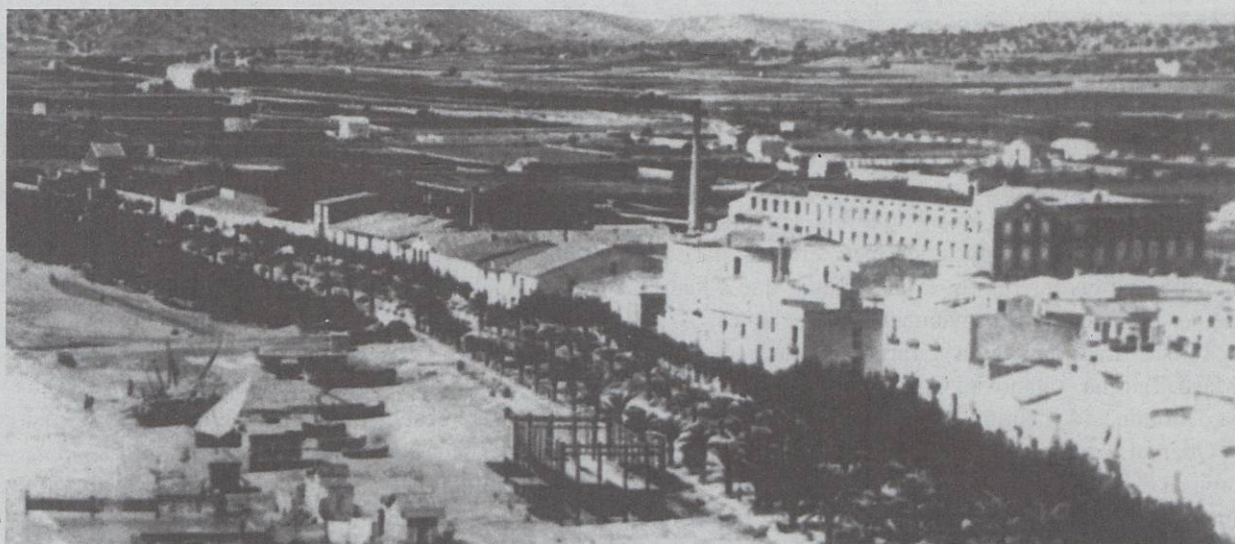
³ El carrer de Nostra Senyora del Vinyet és avui el carrer de Sant Antoni. El camí del Vinyet és el camí Fondo, o actualment carrer de Mossèn Joan Llopis Pi. El torrent de la Bassa-rodona és avui el carrer d'Espanya, i les propietats d'Antoni Ferret i Pelegrí Bori coincideixen amb la part posterior de les cases de la zona oriental del carrer de Sant Muç.

⁴ AHS. Manuel Torrents i Papiol, 7 abril 1847

⁵ AHS. Manuel Torrents, 23 juny 1848, f. 95.

⁶ Fèlix Clarà, *Dos treballs d'Història de Sitges* (GES 1982) pag 85.

⁷ AHS. Manuel Torrents, 1850, f. 42/43.

A mitja altura, a la dreta, la fàbrica Tarrida. A l'esquerra, darrere les barques, la línia del que quedava de l'antiga Estacada i a la seva dreta el pont Domènec

A tal efecte comissionaren Magí Via, Andreu Bru i Gaietà Vidal per a gestionar la venda. Aquest últim, en una reunió feta amb els interessats, va manifestar que l'única proposició de compra per la quantitat esmentada que s'havia presentat era la de Jaume Safont, el qual ofería pagar 10.000 duros en el moment de firmar la compra venda i la quantitat restant en terminis de quatre i vuit mesos. Els comissionats volien que s'acceptés aquesta oferta, però fou refusada per culpa dels terminis que ofería el proponent. Així, davant d'aquesta situació, els accionistes acordaren fer-se càrrec de la fàbrica per la mateixa quantitat de 35.000 duros. L'acord es feu constar en un document privat firmat pels interessats el dia 2 de febrer de 1850. Al mateix temps, es retirava als comissionats la facultat de realitzar la venda.

Seguidament, es comissionà Bonaventura Mestre i Garrigó perquè busqués a Barcelona participants en la societat. Com a resultat de les gestions, Bonaventura Mestre presentà Rafel Masó i Pasqual, Josep Vilanova i Masó i Jaume Taulina i Vilallonga, comerciants i veïns i de Barcelona, els quals es comprometien aportar, en efectiu, altres 35.000 duros per a fer funcionar la fàbrica. La proposta fou admesa en una junta celebrada el dia 8 del mes de febrer, la qual redactà un document privat on cada un dels interessats confirma-

va quedar representat en la companyia, per l'interès o diners que hi tenia invertits, "cotizándose las acciones de cada uno en la proporción de los treinta y cinco mil duros, valor dado a la fábrica y demás anexos".

Així mateix, en el transcurs de la reunió es designaren Bonaventura Mestre i Garrigó, Francesc Soler i Cassanyes i Agustí Milà i Ballester com a representants de la junta i se'ls autoritzà a entendre's amb els proponents de Barcelona i establir la nova societat sota les bases que es creguessin més convenients, revocant, per tant, les facultats que s'havien donat anteriorment a Magí Via, Andreu Bru i Gaietà Vidal. De tot això es féu escriptura pública el dia 2 de març de 1850, davant del notari Manuel Torrents.⁸

Es constitueix la "Unión Suburensé" i la fàbrica segueix endavant

Pocs dies després, el març 1850, els comissionats Bonaventura Mestre i Garrigó, Francesc Soler i Cassanyes i Agustí Milà i Ballester, veïns de Sitges, procediren a posar en pràctica els esmentats acords. Es traslladaren a Barcelona i, reunits davant del notari Joaquim Òdena amb Rafael Massó i Pasqual, Jaume Taulina i Vilallonga⁹ i Josep Vilanova i Massó¹⁰, "naturales Taulina de Lloret", Milà, "de Puerto Príncipe, y los demás de Sitges", veïns i comerciants de

⁸ AHS. Manuel Torrents, 2 març 1850, f. 34/36.

⁹ Jaume Taulina i Vilallonga, natural de Lloret, havia residit molts anys a l'Havana i havia tingut tractes amb diversos sitgetans, entre d'ells Francesc Romagosa i Raventós, també establert a l'Havana, que havia format amb ell la societat Taulina i Romagosa. I Joan Sariol i Fabrè, que donava poders a Jaume Taulina, resident a l'Havana octubre 1843 (Planas i Cuchillo, octubre 1843 f. 190, vg D. Jou, *Diccionari d'americanos*).

¹⁰ Josep Vilanova i Massó era sitgetà, fill d'un americano, i havia participat en diverses empreses industrials a Barcelona. A Sitges, a part de la seva participació en la Unión Suburensé, edificà el 1852 la seva casa al carrer de les Parellades 11, la que avui és seu del Banco de Bilbao Vizcaya, coneguda amb el nom de Can Mixela o Mixeles.

Barcelona, formalitzaren la constitució d'una nova societat per a prosseguir amb el negoci de la fàbrica sota les principals condicions següents:

Primer: El capital de la societat seria de 70.000 duros: 35.000 en què s'havia acordat valorar l'edifici de la fàbrica, la maquinària, els terrenys i altres utensilis, i 35.000 mil en efectiu que els senyors Masó, Taulina i Vilanova aportarien per terceres parts, a mesura que els interessos de la societat, que s'hauria de posar en acció immediatament, els reclamés.

Tercer: La companyia giraria sota la raó social Masó, Taulina, Vilanova i Companyia, i tindria, a més, la denominació d'Unión Suburese.

Quart: La companyia s'establiria per un període de 6 anys, a partir del 15 de març de 1850, dia en què es firmava l'escriptura, amb l'objecte de fabricar filats i teixits de cotó.

Cinquè: L'administració principal de la companyia, la direcció de tots els negocis i la caixa quedaven al càrrec exclusiu dels senyors Rafael Masó, Jaume Taulina i Josep Vilanova, als quals corresponia comprar les matèries primeres i la venda dels productes elaborats, designar i acomiadar els dependents de l'escriptori de l'establiment, que radicaria a Barcelona, així com els de la fàbrica de Sitges, i actuar en tot el que convingués per a major avantatge de tots els socis.

Sisè: L'administració tindria, en compensació dels seus treballs personals, l'assignació de 500 duros a l'any i dret a la comissió de l'1% sobre les compres i un 2% sobre les vendes que es realitzessin per compte de la companyia.

Setè: La fàbrica i tots els seus elements quedaria assegurada d'incendis i altres eventualitats.

Vuitè: A la fàbrica de Sitges hi hauria un administrador particular, "en calidad de jefe inmediato de aquel establecimiento", al qual correspondria vigilar la marxa, complir i fer complir les ordres i les instruccions de l'administrador principal, portar els comptes detallats de les entrades i sortides, donar coneixement o consultar els dubtes als seus principals, etc. Aquest càrrec correspondria necessàriament a un dels atorgadors, Mestre, Soler o Milà, que podrien suplir-se o rellevar-se a voluntat. Aquest administrador particular tindria una assignació de 50 duros mensuals.

Novè: Al finalitzar cada un dels 6 anys de la societat, i dins dels primers 15 dies, l'administració principal passaria als altres socis una còpia del corresponent balanç firmat pels tres directors de la fàbrica.

Tretzè: Els beneficis que resultessin del balanç es dividiria en dues parts iguals. Una d'elles es subdividiria i repartiria en terceres parts entre els senyors Masó, Taulina i Vilanova. L'altra meitat es lliurarà als altres tres socis Mestre, Soler i Milà a repartir entre ells o les persones que convinguessin. Sense responsa-

bilitat de la companyia, un cop fet el lliurament de l'esmentada meitat de beneficis, a tots o cada un dels altres socis.

En aquest context, segons l'article vuitè de la nova societat, el dia 12 de maig del mateix any 1850 l'administrador Gaietà Vidal atorgà cartes de pagament als vocals de la junta i nous administradors de la fàbrica Bonaventura Mestre, Francesc Soler i Agustí Milà, representants dels propietaris, per valor de 83.345 duros, 18 rals i 4 maravedís. Diners que havia rebut en efectiu dels interessats d'acord amb el valor de les accions que tenia cada u, i que representaven el valor de la fàbrica i el seu equipament, el qual es desglossava de la següent manera:

Per maquinària de filatura 32.600 duros a André Choechlin i Cia, de Mulhouse, per la màquina de vapor 12.000 duros a John Hall Scott i Cia, de Rouen, per la transmissió 8.833 duros a Celedonio Ascacibar, per columnes, cargols i nòlits 988 duros, per despeses a Marsella per la maquinària i nòlits de Marsella a Barcelona i de Barcelona a Sitges 4.505 duros, despeses de conservació, muntatge, gratificacions, salaris a Gispert i altres, fins a deixar l'instal·lació en l'actual estat 4.252 duros, per cartes 1.361 duros a Muntadas Germans, per corretges 200 duros a Grasset i Cia, pel desvaporador i desaiguador de les calderes 90 duros a Jaume Pons, per treballs de llauner 342 duros a Marià Comas, per la manutenció de vuit mesos, viatges i altres despeses segons contracte 626 duros als muntadors Steffan i Rudeser, per drogues 62 duros a Manuel Roca, pel cànem, cotó i espart utilitzats a la fàbrica 117 duros, per rodets i fusos 229 duros a Francesc Xumette, per nòlits i despeses de rodets i metxeres 10 duros, per drets d'hipoteca i registres 161 duros a la comptaduria del Partit Judicial, per drets i bestretes de diverses escriptures relatives a la fàbrica 49 duros al notari Manuel Torrents, per pensions de censal sobre la casa fàbrica i part del preu del solar 167 duros a Joan Amell, per contribucions al Govern 25 duros, per honoraris d'advocats, escrivans i arquitectes 36 duros, per viatges de l'administrador a Barcelona i altres punts, guardians de la fàbrica, utensilis per a la casa i salaris 1.215 duros, per maons, terra refractària i porcellana usats en l'edifici i fàbrica 2.131 duros a Josep Camps, Cucuruny i Joan Amell, per 1.750 quintars i 6 carretades de pedra per a la construcció de l'edifici de la fàbrica i les seves dependències 197 duros, per 5.097 quintars i 2 arroves de calç utilitzats en l'edifici i dependències 904 duros, per diverses partides de fusta per al mateix objecte, nòlits i despeses de conducció de l'esmentada fusta 6.914 duros, per claueteria per a la fàbrica 240 duros als senyors Llorens i Giró, per vidres 335 duros a Jaume Bertran, per la pintura 629 duros a Josep Clarà, per 1.269 quintars de

carbó de pedra 630 duros a Romeu i Font i a Martorell i Bofill, per nòlits i despeses de transport 164 duros, finalment, per altres dues partides soltes, relatives a carbó 28 duros.

De les característiques de la fàbrica sabem que “se edificó un bien capaz edificio”,¹¹ i que tenia una capacitat de 3.000 fusos o pues.¹²

No tenim dades exactes de quan començà a treballar la fàbrica, però el dia 12 del mes de juny de 1850 devia estar en condicions de rutllar, perquè trobem que s’havia designat Manuel Pujol, natural de Sallent, població d’antiga tradició tèxtil, tècnic coneixedor de la maquinària, amb el càrrec de “mayordomo”, és a dir l’administrador industrial que es preveia en el contracte de constitució de la societat, i es contractaven onze treballadors que “de su espontánea voluntad se constituyen por aprendices de hiladores, bajo obediencia del mayordomo, prometiéndolo al mismo que concluido el aprendizaje continuaran trabajando en la referida fábrica, hasta haber reintegrado la suma de 320 reales que cuesta la enseñanza de cada uno”.

El reintegrament es faria a través de la retenció d’una part del seu salari setmanal. Tots ells eren de Sitges, alguns d’ells menors d’edat acompanyats pels seus pares. La seva relació és la següent: Bonaventura Bonet, Silvestre Barnés, Magí Hill, Cristòfol Brauet, Miquel Cano, Josep Hill amb consentiment del seu pare Mariano Hill, Josep Roca amb el del seu pare Francesc Roca, Cristòfol Pujol amb el consentiment del seu pare Josep Pujol, Pere Vendrell amb el consentiment del seu pare Francesc Vendrell, Josep Carbonell amb el del seu pare Francesc Carbonell, i Bartomeu Farreras amb el consentiment de Ramon Farreras, el seu pare.¹³

A partir d’aquest moment tenim poques referències de la marxa de la fàbrica, però el mes de juny de 1851 l’administrador presentà una protesta a l’ajuntament i a hisenda sobre les contribucions i els impostos, al mateix temps que feia un dipòsit pel valor de la quantitat protestada fins que es resolgués la qüestió.¹⁴

A principis del mes d’agost, Bonaventura Mestre, un dels administradors de la fàbrica, designà Agustí Milà i Ballester, accidentalment a Barcelona, procurador seu a fi que designi un àrbitre i posi d’acord els diferents socis.¹⁵ Tots dos eren socis i administradors de la

companyia Massó, Taulina, Vilanova i Cia.

Pocs dies després trencà la normalitat el fet que el majordom Manuel Pujol havia desaparegut. Amb aquest motiu fou requerit el senyor Joan Batlle i Ribot, regent de l’alcaldia, per tal que es presentés a la fàbrica, “extramuros de la villa” i fes, junt amb l’administrador Esteve Lluís de Soler, un inventari de les pertinences, mobles i altres objectes de la casa del desaparegut.¹⁶ Possiblement l’inventari tenia intencions que anaven més enllà de les pertinences del majordom, perquè dies més tard el Brusi donava la següent informació: “Un parte del comandante de la Guardia Civil que inserta el Boletín Oficial participa que el 13 del actual los guardias del destacament de Ordal, Modesto Tendero, Juan Burguillas y Jorge Llangostera, tuvieron noticia que habían sido robados en la fabrica de la Unión de la villa de Sitges, propia de don Rafael Murgada y Compañía, algunos efectos de maquinaria y una cantidad de algodón hilado y por hilar, cuyos efectos debían pasar por la carretera en un carro con dirección a Manresa, y que lograron rescatar todos los efectos robados los cuales fueron entregados a su dueño. Aparecieron ser autores y cómplices Manuel Pujol, mayordomo de dicha fábrica, Francisco Pla, Rosa Rull y Valentina Pujol, los que, capturados por los mismos guardias, fueron entregados con las diligencias al señor juez de primera instancia del partido”.¹⁷

Encara el mes de novembre d’aquell any 1851, l’administrador de la fàbrica, Esteve Lluís de Soler, presentà protesta a l’ajuntament per unes contribucions que li volia posar.¹⁸

Dissolució de la raó social “Masó, Taulina, Vilanova i Cia” per expiració del contracte

Com s’havia previst en el moment de la seva constitució, la societat tenia un període de duració de sis anys. El mes de maig de 1855 i, en el transcurs de la reunió de socis que tingué lloc a Barcelona, els residents a Sitges, representats per Mestre, Soler i Milà, i els residents a Barcelona acordaren que tant bon punt expirés el període de duració de la societat i un cop s’hagués realitzat el balanç, que va fixar-se per al dia 1 de març de 1856, es procedís a dissoldre-la i liquidar-la, i anunciar en tots els diaris la venda i pública licitació de l’edifici de la fàbrica, de la maquinària, de

¹¹ Fèlix Clarà, *Dos treballs d’Història de Sitges* (GES 1982) pag 86.

¹² J. Mª Freixa, *Anales de Villanueva*, Villanueva y Geltrú (Biblioteca Museu Balaguer) 1959, pag 106.

¹³ AHS. Manuel Torrents, 12 juny 1850, f. 94.

¹⁴ AHS. Planas i Cuchillo, 23 juny 1851, f. 36/37. L’administrador era Esteve Lluís de Soler.

¹⁵ AHS. Planas i Cuchillo, 9 agost 1851, f. 42.

¹⁶ AHS. Planas i Cuchillo, 16 agost 1851, f. 46/48.

¹⁷ *Diario de Barcelona* 26 agost 1851.

¹⁸ AHS. Planas i Cuchillo, 18 novembre 1851, f. 71.

les existències, deutes i tot el que fos de pertinença de Massó, Taulina, Vilanova i Companyia.

Arribat el moment, i considerant que el valor total de la propietat era de 73.000 duros i que no s'havia presentat cap licitador a la pública subhasta, les dues parts presentaren al notari Joaquim Òdena, en plec o sobre tancat, la seva oferta per a l'adquisició de la meitat contrària. Obertes les pliques resultà que els socis Massó, Taulina i Vilanova oferien 35.500 duros per a adquirir la meitat dels Mestres, Soler i Milà, i que aquests oferien 200 duros més per a comprar l'altra meitat, de manera que va quedar adjudicada a favor seu.¹⁹

Dies més tard, després dels necessaris preparatius i d'acord amb els resultats de la licitació, el dia 25 d'abril de 1856 es reuniren de nou a Barcelona, a la notaria de Joaquim Òdena, els socis venedors, Masó, Taulina i Vilanova, i els compradors, Mestre, Soler i Milà, per a firmar l'escriptura de compravenda, amb la qual es donava per tancada la societat que havia explotat la fàbrica durant els primers sis anys.

Constitució de la nova societat Maso, Sardà, Segura i Companyia que continuarà explotant la fàbrica de la Unión Suburens

El mateix dia 25 d'abril i sense sortir de la notaria, els socis compradors Bonaventura Mestre i Garrigó, Francesc Soler i Cassanyes, naturals de Sitges i Agustí Milà i Ballester, nascut a Puerto Príncipe (Cuba), es reunien amb Manuel Masó i Masó, Francesc Sardà i Sariol i Jaume Segura i Bach, dels quals Sardà era natural de Sitges i els altres naturals i veïns de Barcelona, per a constituir una nova societat que continués l'explotació de la fàbrica de filats de cotó Unión Suburens. Els pactes signats foren els següents:

Primer: El capital social seria de 115.000 duros, quantitat que comprenia el valor del terreny, l'edifici de la fàbrica, la maquinària i l'altre material. També comprenia el despatx de Barcelona, els crèdits que constaven en l'inventari i el balanç, conjunt que corresponia realment al preu de la compra-venda. A més, comprenia la quantitat en efectiu que havien aportat alguns socis, interessats a augmentar el capital que necessitava la societat.

Segon: Els interessats en la societat i les quantitats aportades eren els següents: Joan Amell i Milà 8.850 duros, Josep Vilanova i Masó 8.800 duros, Domingo Calsamiglia 6.700 duros, Martí Masferrer i Roig 6.100 duros, Agustí Amell i Milà 5.100 duros, Manuel Masó i Masó 4.800 duros, Joan Armengol 3.800 duros, Joan Sariol 3.750 duros, Bonaventura Mestre i Garrigó

3.600 duros, Mariano Carbonell i Mestre 3.050 duros, Rafael Masó i Pasqual 2.850 duros, Francesc Soler i Cassanyes 2.850 duros, Jaume Segura i Bach 2.800 duros, Bonaventura Robert 2.750 duros, Pere Puig i Amell 2.650 duros, Salvador Llopis 2.550 duros, Magí Romeu 2.550 duros, Salvador Vilanova 2.550 duros, Rita Soler i Cassanyes 2.450 duros, Miquel Puigventós 2.150 duros, Beneta Via i Via 1.750 duros, Andreu Bori 1.650 duros, Josep Bertran i Miret 1.650 duros, Rosa Planas 1.600 duros, Josep Puig i Amell 1.300 duros, Francesc Sardà 1.250 duros, Pere Amell i Milà 1.250 duros, Josep Clarà 1.250 duros, Maria Vidal i Martí 1.250 duros, Salvador Miravent 1.250 duros, Lluís Llopis 1.250 duros, Joan Almirall i Milà 1.200 duros, Joan Catasús i Bou 1.200 duros, Rosa Argenter i Armengol 1.100 duros, Francesc Cros 1.100 duros, Felip Falp 900 duros, Jaume Font 900 duros, Gaudenci Masó i Pasqual 850 duros, Mariano Carbonell i Vilanova 850 duros, Maria Torralbas 850 duros, Rita Mitjà i Torralbes 850 duros, Ramon Font i Garriga 850 duros, Tecla Pasqual i Batlle 850 duros, Cristòfol Jacas 700 duros, Manuel Puig i Puig 650 duros, Salvador Masó i Matalí 450 duros. En total 115.000 duros.

Tercer: La companyia giraria sota la raó social Masó, Sardà, Segura i Companyia i tindria la denominació d'Unión Suburens.

Quart: La companyia s'estableix per un termini de sis anys, que començaran a comptar des del dia 27 de març en què es va fer càrrec de la fàbrica amb totes les seves pertinences, i el seu objectiu és la fabricació de filats de cotó, i cas de que les circumstàncies ho permetin s'estendrà a les operacions de teixits, blanqueig i pintat.

Cinquè: La direcció dels negocis de la companyia i la caixa de la societat queden a càrrec dels senyors Masó i Sardà, que queden facultats, sense limitació de cap classe, per a fer les compres de les matèries primeres i la venda dels productes elaborats, en les èpoques, condicions i terminis que considerin més convenients per a l'interès comú. També queden facultats per a designar i depositar els dependents, així de l'escriptori i despatx de l'establiment, que radicarà a Barcelona, com dels de la fàbrica de Sitges, entre ells l'administrador o majòrdom. I en general, per a fer tot el que convingui per als negocis i l'avantatge de la societat. La direcció percebrà com a compensació pels seus treballs personals, l'assignació de 1.000 duros a l'any i el dret a la comissió ordinària d'un 1% sobre les compres i un 1% sobre les vendes que realitzin per compte de la societat. Correrà al seu càrrec el paga-

¹⁹ ANB, Joaquim Òdena, 6 març 1856.

ment de l'administrador que s'esmenta a l'article següent i el subsidi a l'establiment o despatx d'aquesta capital. L'import d'aquesta assignació, el de les comissions i totes les altres despeses del despatx es carregarà a les despeses generals de la fàbrica.

Sisè: La companyia tindrà un administrador com a auxiliar immediat de la direcció, el qual serà al mateix temps tenidor de llibres, amb caràcter de superior del de la fàbrica de Sitges, i aniran al seu càrrec les operacions de l'administració principal. Residirà a Barcelona, subjecte però en tot el que sigui relatiu als negocis i disposicions que s'hauran de donar, a les ordres dels directors de la societat, de les quals no es podrà desviar amb cap pretext ni excusa. El nomenament, que va recaure en aquell mateix dia en Jaume Segura i Bach, com una de les parts contractants, haurà de fer-lo sempre la direcció, l'única responsable davant la societat dels seus actes administratius.

Setè: La societat tindrà, per a major representació i garantia, una junta revestida del caràcter d'auxiliar i inspector, que, unida amb la direcció, ho resoldrà tot, d'acord amb ella o per majoria de vots. La junta estarà formada per cinc socis, i es quedà d'acord que fos-

sin els que més interessos tinguessin a la companyia, perquè havent invertit més diners el seu zel seria més gran. Així foren elegits Joan Amell i Milà, Josep Vilanova i Masó, Domingo Calsamiglia i Mestre, Martí Masferrer i Agustí Amell i Milà, precisament els que aportaven més capital, als quals es demanà que acceptessin el nomenament per al temps que durés la societat sense cap remuneració.

Vuitè: A la fàbrica de Sitges hi haurà un administrador particular, que serà el cap immediat de l'establiment i que estarà obligat a ser-hi, des que comencin fins que acabin els treballs, per tal de vigilar la seva marxa, complir i fer complir les ordres i instruccions que rebi de l'administració superior, portar compte i raó de tots els ingressos i sortides, tant de fons en efectiu com de matèries primeres i productes elaborats, donar compte de tot el que es produeixi i consultar amb l'administració els dubtes que es presentin. Aquest administrador representarà la direcció davant de les autoritats locals i també en els casos que demanin solucions immediates i no hi hagi temps per a fer consultes.

(continuarà)

Articles...

Francesc Parra i Mestre

Dins de la gran quantitat d'articles sobre Sitges apareguts a diferents revistes i publicacions, n'hem topat amb un de principis de segle XX, que es va publicar a la revista Barcelona Atracció, en el número del mes de desembre de 1911, on es fa una detallada descripció tant de les terres del seu entorn ("que por su aridez y bruptuosidad, son dignas también de ser conocidas") com de les seves entitats, serveis i comunicacions ("cruza por esta villa el ferrocarril de M. Z. y A., por cuya estación pasan diez y ocho trenes durante el día"). En l'article quedava clar que la vila ja es començava a promocionar per si mateixa.

La revista era editada per la Sociedad Atracción de Forasteros de Barcelona, entitat que fomentava el turisme a Barcelona i a Catalunya per a nivellar-la a Europa i així modernitzar el país, tant culturalment com econòmicament. Sitges va tenir també la seva Societat d'Atracció de Forasters, en els anys vint i trenta.

Creiem que pot ser interessant rellegir aquesta descripció del Sitges del nostre passat i per això la reproduïm aquí. En aquesta transcripció hem prescindit d'alguns paràgrafs per tal d'agilitzar-ne la lectura.

SITGES: Excursiones por Cataluña

La población tiene un censo de más de 3.000 habitantes. Se extiende encima y a ambos lados de un promontorio que bipartiendo la dilatada bahía, separa la tranquila playa de S. Sebastián de la aristocrática de la Ribera, una y otra alfombradas de tamizada arena...

Las calles del viejo casco son accidentadas y sinuosas, alguna de romántico aspecto, viéndose hermosas ventanas góticas y ojivales y otros respetables vestigios de pasados esplendores. La parte nueva tiene vías espaciales y rectas, sembradas de edificios de variado estilo, muchos de los cuales contribuyen, con sus vistosas fachadas y empinadas torres y linternas, a dar a la villa el sello de distinción que le es peculiar.

Y aun los rincones más humildes aparecen aseados hasta la exageración, como si los habitantes quisieran competir con su mar y con su cielo en nitidez... Y en cada interior y en balcones y ventanas ríen al sol crisantemos y claveles...

Las condiciones climatológicas de la risueña villa son inmejorables. En verano la brisa suaviza de tal modo el clima, que Sitges es la estación balnearia pre-

ferida por el sinnúmero de distinguidas familias, que, de toda España, acuden a su bella y segura concha.

A la vez, es tan benigno el clima en invierno, que sólo por excepción y como contraste para hacer más estimable la normalidad climatológica, se concibe un día gris o realmente frío. Las montañas que en parte rodean la comarca, la preservan de los vientos del norte, y por esto tiene una temperatura templada.

La policía urbana y sanitaria son atendidas preferentemente así por las autoridades como por los naturales hábitos de los vecinos, los que emplean en ello su preferente atención.

Cuéntase con una red general de cloacas que desaguan en el mar, una espaciosa plaza mercado y un matadero muy capaz para las necesidades de la población, y actualmente tienen en construcción un hermoso hospital, que será un modelo dentro de los de su clase.

El servicio médico y farmacéutico está convenientemente atendido, prestando sus servicios cuatro señores médicos y dos farmacéuticos, los que procuran constantemente tener sus despachos á la altura de los más acreditados de la capital...

Es de gran importancia para esta villa la industria del calzado a máquina, radicando aquí importantes fábricas, las cuales cuentan con potente maquinaria modernísima, lo que permite una gran perfección en la construcción del calzado.

La agricultura es atendida preferentemente, pues,

debido a lo muy fraccionada que está la propiedad, se cultiva de una manera esmerada, principalmente la vid, siendo muy apreciados sus caldos, y de gran exportación los vinos moscatel y malvasía, la que, por sus relevantes cualidades, goza ya de antiguo de fama mundial.

Las sociedades recreativas El Retiro y Prado Suburense, en sus respectivos locales promueven las diversiones propias de su objeto e, igualmente que la sociedad coral Unió Sitgetana, cooperan a toda suerte de festejos, haciendo grata la estancia en la población. Además es centro obligado de la colonia veraniega y de los suburense el Pabellón de Mar, que sólo funciona en estío en su elegante kiosko construido sobre la Ribera y desde el cual pueden tomarse cómodamente baños de oleaje y pila, para los cuales hay montado un esmerado servicio.

Además del acreditado Hotel Subur de don José Urgell, puede encontrar el forastero modestas casas de huéspedes y confortables viviendas, con muebles y sin ellos, en diferentes sitios de la población.

La Sociedad Fomento de Sitges, atenta siempre al constante progreso de la villa en todos sus órdenes, para comodidad de los señores forasteros, ha procurado montar un servicio de información, del que está encargado don Bartolomé Carbonell y Batlle, calle de Parelladas núm. 5.

(continuarà)

**Aquest número ha estat
publicat amb l'ajuda de**

Caixa **Penedès**